

Doktorat *honoris causa*

Laudacja promotora prof. Bolesława Rutkowskiego

Jego Magnificencjo Rektorze i Rektorze Elekcje,
Wysoki Senacie,
Szanowna Doktor *Honoris Causa*,
Szanowni i Drodzy Państwo,

Przypadł mi w udziale ogromny zaszczyt przedstawienia jako promotor sylwetki profesor Barbary Krupa-Wojciechowskiej – wybitnego nauczyciela akademickiego i badacza, twórcy emanującej na cały kraj gdańskiej szkoły hipertensjologii, osiągnięcia której budziły i budzą uznanie na forum międzynarodowym. Czynię to z tym większą przyjemnością i wzruszeniem, że moja droga zawodowa krzyżowała się wielokrotnie ze szlakami Szanownej Doktor *Honoris Causa* od czasów studenckich poprzez wspólne działania na polu królowej nauk medycznych – interny oraz wyrosłych z jej pnia nefrologii i hipertensjologii.

Prof. Barbara Krupa-Wojciechowska urodziła się 12 kwietnia 1930 r. w Warszawie. W 1937 r. zaczęła uczęszczać do szkoły. W czasie wojny ukończyła szkołę podstawową i dwie klasy gimnazjum na tajnych kompletach. W połowie Powstania Warszawskiego została wywieziona do Niemiec. Najpierw pracowała w cukrowni w Oldisleben, a potem przy produkcji V2 w Nordhausen w fabryce zlokalizowanej pod ziemią w górach Harcu. Po zakończeniu wojny w 1945 r. wróciła do kraju. Jej ojciec zamieszkał w Kwidzynie, więc tam zaczęła uczęszczać do Państwowego Gimnazjum i Liceum. W 1949 r. uzyskała świadectwo dojrzałości i po zdaniu egzaminów wstępnych została przyjęta na Wydział Lekarski Akademii Lekarskiej w Gdańsku. W 1954 r. uzyskała dyplom lekarza medycyny.

Od 1950 r. działała w studenckim kole naukowym. W 1953 r. dostała etat zastępcy asystenta w Klinice Chorób

Wewnętrznych kierowanej przez prof. Jakuba Pensona. Po uzyskaniu dyplomu została asystentem i pod kierunkiem tego wybitnego internisty i nefrologa przeszła wszystkie stopnie specjalizacji lekarskiej i naukowej.

W 1958 r. zdała egzamin specjalizacyjny I stopnia, a w 1964 r. II stopnia z zakresu chorób wewnętrznych. W 1973 r. przy wprowadzaniu nowych specjalności na podstawie doświadczenia klinicznego i dorobku naukowego uzyskała specjalizację z zakresu nefrologii. W 2000 r. Europejskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego (ESH) nadało Jej tytuł europejskiego specjalisty nadciśnienia tętniczego.

W 1960 r. przebywała na stażu naukowym w Instytucie Chorób Układu Krążenia w Pradze w grupie nadciśnienia tętniczego, gdzie pod kierunkiem prof. Jana Broda nauczyła się planowania badań prospektywnych, co w przyszłości przyspieszyło awans naukowy Jej wychowanków. Poznała tam wielu badaczy, którzy przybyli na pierwsze międzynarodowe sympozjum na temat patogenezy nadciśnienia tętniczego, które skupiło najbardziej znanych uczonych zarówno ze Wschodu, jak i Zachodu. Dało to w przyszłości podstawę do szeroko zakrojonej międzynarodowej współpracy naukowej. Spowodowało to rozwój nowoczesnej hipertensjologii w Gdańsku, cechującej się równoległym badaniem wielu czynników decydujących o rozwoju tego zespołu chorobowego.

W 1962 r. obroniła pracę doktorską pt. *Ostra martwica rdzenia nerek*. Jej część przedstawiono podczas II Międzynarodowego Kongresu Nefrologicznego w Pradze. W 1969 r. B. Krupa-Wojciechowska uzyskała stopień doktora habilitowanego. W 1964 r. została adiunktem, natomiast w czerwcu 1970 r. otrzymała etat docenta. W listopadzie tego roku, po powołaniu Instytutu Chorób Wewnętrznych, mianowano Ją dyrektorem Instytutu oraz kierownikiem II Kliniki Chorób Wewnętrznych Instytutu Chorób Wewnętrznych. Funkcję dyrektora Instytutu piastowała jedenaście lat (1970-1981), a kierownika Kliniki – trzydzieści (1970-2000), do momentu przejścia na emeryturę.

W 1978 r. Rada Państwa nadała Jej tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1989 r. zwyczajnego. Ponieważ kliniki w Instytutach profilowano pod kątem nowych specjalności, powierzoną Jej klinikę wyprofilowała w kierunku badań nadciśnienia tętniczego i cukrzycy. W pierwszych latach wprowadziła jednoczesne badania hemodynamiczne i radioimmunologiczne reniny i aldosteronu. Dawało to możliwość całościowego podejścia do patofizjologii nadciśnienia tętniczego oraz wskazania możliwości ukierunkowania terapii w zależności od zmian objętości krwi krążącej, rzutu minutowego serca oraz oporu obwodowego. Jako dyrektor

Instytutu doprowadziła do powstania i rozwoju Samodzielnej Pracowni Diagnostyki Izotopowej, która w przyszłości stała się bazą do powstania Zakładu Medycyny Nuklearnej. Obecnie kieruje nim prof. Piotr Lass, jeden z uczniów prof. B. Krupy-Wojciechowskiej. W trakcie 30 lat kierowania przez Profesor Kliniką łącznie 10 osób uzyskało stopień doktora habilitowanego. Wśród nich cztery osoby wywodziły się ze szkoły prof. Jakuba Pensona, natomiast sześcioro to bezpośredni wychowankowie Barbary Krupy-Wojciechowskiej. Spośród wymienionych dziesięciu osób aż osiem uzyskało tytuł profesora. Prof. B. Krupa-Wojciechowska była promotorem 20 doktoratów, natomiast dodatkowo 14 doktorów nauk medycznych wypromowali Jej współpracownicy. Należy wspomnieć, że spośród nich wielu objęło kierownictwo samodzielnych jednostek w naszej Uczelni. Prof. Konstanty Leonowicz, a po nim prof. Andrzej Rynkiewicz kierowali I Kliniką Kardiologii, prof. Władysław Wermut stworzył jednostkę kliniczno-dydaktyczną na bazie Szpitala Morskiego w Gdyni-Redłowie, a prof. Jan Marek Słomiński objął kierownictwo Pracowni, a potem Zakładu Diagnostyki Izotopowej. Obecnie jest kierownikiem Kliniki Chorób Płuc. W ramach Kliniki prof. Stefania Horoszek-Maziarz stworzyła liczący się w kraju oraz poza jego granicami ośrodek diabetologiczny. Po przejściu prof. B. Krupy-Wojciechowskiej na emeryturę w 2000 r. dalszy rozwój Katedry, która od 1993 r. nosi miano Katedry Nadciśnienia Tętniczego i Diabetologii, spoczywał na barkach Jej wychowanków. Początkowo kierował nią prof. Bogdan Wyrzykowski, a od ubiegłego roku obowiązek ten przejął prof. Krzysztof Narkiewicz. Dodatkowo kierownikami samodzielnych jednostek organizacyjnych są prof. Leszek Bieniaszewski oraz prof. Tomasz Zdrojewski.

W latach 70. XX w. zaistniały szersze możliwości wymiany zagranicznej. Poza Leningradem, z którym ustalone były wieloletnie naukowe kontakty, prof. B. Krupa-Wojciechowska poznała ośrodki brytyjskie, szwedzkie i amerykańskie. Ułatwiało to wysyłanie asystentów na staże naukowe i udział w kongresach naukowych. Większość młodych pracowników skorzystała z tych możliwości. Kontakty zagraniczne dały nam także możliwość propagowania własnych osiągnięć w świecie. Warto wspomnieć, iż dwóch znakomych profesorów: Peter Sleight z Oksfordu i Robert Tarazi z Cleveland, z którymi prof. B. Krupa-Wojciechowska nawiązała współpracę otrzymali doktoraty *honoris causa* naszej Uczelni. Dzięki wspomnianym międzynarodowym kontaktom odbyły się w Gdańsku dwie konferencje międzynarodowe. Na satelitarną konferencję Europejskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego, która była zorganizowana po raz pierwszy na terenie dawnych krajów bloku wschodniego, przybyło 70 profesorów z całego świata, zarówno ze Wschodu, jak i Zachodu. Poza nauką byli zainteresowani przemianami zachodzącymi w Polsce. Druga Konferencja dotyczyła Europejskiej Grupy Nefropatii Cukrzycowej. Na obu zjazdach demonstrowane były także prace wykonane w Katedrze. Niewątpliwie te ożywione kontakty międzynarodowe przyczyniły się do tego, iż po latach uczeń prof. Krupy-Wojciechowskiej prof. Krzysztof Narkiewicz, jako pierwszy z krajów

Europy Środkowo-Wschodniej, został sekretarzem, a następnie prezesem Europejskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego. Sama prof. Krupa-Wojciechowska współtworzyła Polskie Towarzystwo Nadciśnienia Tętniczego, którym kierowała dwie kadencje w latach 1990-1992 i 1992-1994. Obecnie jest członkiem honorowym tego Towarzystwa. Była także członkiem Amerykańskiego Towarzystwa Kardiologicznego oraz Amerykańskiego Towarzystwa Diabetologicznego, a także członkiem redakcji uznanego czasopisma *Journal of Hypertension*. W latach 90. XX w. w Gdańsku zapoczątkowane zostały badania epidemiologiczne, które stały się podstawą programu prewencji nadciśnienia tętniczego. Dały one asumpt do opracowania wielu zamierzeń w tym zakresie, które są skoordynowane i publikowane przez ośrodek gdański nie tylko na terenie kraju, ale także szeroko na świecie.

Prof. Barbara Krupa-Wojciechowska jest autorem lub współautorem ponad 400 publikacji naukowych. Poza tym jest autorem szeregu publikacji i artykułów dotyczących przemian społecznych i politycznych, w których czynnie uczestniczyła. Już na emeryturze, w 2003 r. wydała książkę wspomnieniową *Polityka i Medycyna*. Skrótową charakterystykę zainteresowań naukowych Szanownej Doktorantki najlepiej pozwala zaprezentować następujący fragment z recenzji prof. Jacka Maniutusa: *W jednym ze swoich esejów prof. Barbara Krupa-Wojciechowska, charakteryzując nadciśnienie tętnicze – przedmiot Jej wieloletnich badań użyła określenia „... jest stanem spacznej adaptacji człowieka do warunków zewnętrznych”. Ten pogląd stanowi w moim przekonaniu punkt wyjścia dla wieloletnich badań prowadzonych w Klinice kierowanej przez prof. Barbarę Krupę-Wojciechowską. Uwzględnia on nie tylko często podkreślany przez prof. Krupę-Wojciechowską społeczny wymiar następstw tej choroby, ale również wskazuje na konieczność interdyscyplinarnego podejścia do terapii nadciśnienia tętniczego czy też edukacji w tym zakresie. Kontynuując ten wątek, pisze dalej: Doskonałym przykładem realizacji tych planów są prowadzone równocześnie od lat badania w zakresie nadciśnienia tętniczego cukrzycy i zespołu metabolicznego z uwzględnieniem badań genetycznych. Należy w tym miejscu szczególnie podkreślić, że badania te zaprojektowane przed ponad trzydziestu laty są nadal kontynuowane i nawiązują do aktualnie prowadzonych na całym świecie badań. Wyniki tych dociekań są przedmiotem szeregu publikacji, często cytowanych w piśmiennictwie zagranicznym. Zwraca to uwagę na wielką przenikliwość prof. Barbary Krupy-Wojciechowskiej, która przed trzydziestu laty potrafiła określić w jakim kierunku będzie się rozwijać wiedza w zakresie nadciśnienia tętniczego.*

Czas wspomnieć o zasługach szanownej Doktorantki dla Gdańskiej *Alma Mater*. Prof. Barbara Krupa-Wojciechowska w latach 1983-1990 pełniła funkcję rektora Akademii Medycznej w Gdańsku. Przez pierwszy rok z nominacji, a po wprowadzeniu demokratycznego statutu, dwukrotnie w wyniku wyborów zgodnie z przewidzianą ustawowo trzyletnią kadencją. Dało Jej to możliwość uczestnictwa w transformacji

- ▶ cji ustrojowej, co wywarło duży wpływ na typ i sposób przemian dokonywanych w Uczelni.

Była drugim rektorem kobietą w historii Polski, do czego wtedy nie przywiązywano takiej wagi. Bardziej to dziwiło na Zachodzie, gdyż tam wtedy kobietom nie powierzano tego typu funkcji. W czasie pełnienia funkcji rektora prof. Barbara Krupa-Wojciechowska wykazywała się zdolnością do podejmowania dalekowzrocznych decyzji. Z Jej udziałem tworzone były podstawy nowoczesnej kardiologii i kardiologii chirurgii. Warto przypomnieć, że powstała w tym czasie pierwsza pracownia echokardiograficzna, której początkowo przewodził dr Krzysztof Gockowski, a następnie dr Andrzej Kubasik i kolejno dr Maria Dudziak. Wszystkie te osoby wywodziły się z kierowanej prof. B. Krupę-Wojciechowską Kliniki. Dało to bazę do powstania Zakładu Nieinwazyjnej Diagnostyki Kardiologicznej, którym w chwili obecnej kieruje prof. Maria Dudziak. W tym czasie powstała też pierwsza pracownia, w której wprowadzono badania hemodynamiczne. Pracownia była protoplastą obecnego Zakładu Kardiologii Interwencyjnej. Dodatkowo decyzją ówczesnych władz rektorskich, którymi kierowała prof. B. Krupa-Wojciechowska powołano do życia Klinikę Chirurgii Serca i Naczyń Krwionośnych, która obecnie stanowi jedną z najbardziej nowoczesnych jednostek Szpitala Uniwersyteckiego. Konieczne jest również uświadomienie faktu, iż to za czasów pełnienia funkcji rektora naszej Uczelni przez prof. B. Krupę-Wojciechowską udało się uzyskać tzw. tytuł inwestycyjny na budo-

wę z funduszy budżetu centralnego Instytutu Chirurgii. Po zmianach politycznych i społecznych Instytuty tego typu odeszły w przeszłość, ale raz podjęta na szczelbu centralnym decyzja pielęgnowana i stymulowana przez kolejnych rektorów zaowocowała w końcu budową nowoczesnego i doskonale wyposażonego Centrum Medycyny Inwazyjnej.

Zbliżając się do końca mojej laudacji, nie mogę się powstrzymać od przytoczenia jednego z końcowych zdań z recenzji prof. Andrzeja Januszewicza, które brzmi: *Głównym motywem działania profesor Krupy-Wojciechowskiej było zawsze hołdowanie zasadzie, że nadrzędny cel stanowi rozwój Uczelni, kształcenie studentów, dostrzeganie i rozwijanie znakomitych młodych talentów w medycynie, wszechstronny rozwój nauki i zawsze dobro chorego, będące jednym z najważniejszych elementów pracy klinicznej.*

Podsumowując, z pełnym przekonaniem stwierdzam, iż prof. Barbara Krupa-Wojciechowska swoją ofiarną pracą i zaangażowaniem stała się nie tylko promotorem rozwoju nowoczesnej hipertensjologii i diabetologii, ale jednocześnie wpisała się trwale w historię naszej gdańskiej *Alma Mater*.

Przedstawione powyżej osiągnięcia zadecydowały o nadaniu prof. Barbarze Krupie-Wojciechowskiej zaszczytnego tytułu doktora *honoris causa* przez społeczność akademicką Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Niewątpliwie Jej obecność w zacnym gronie doktorów *honoris causa* przynosi zaszczyt naszej *Alma Mater*.

Doktorat *honoris causa*

Reminiscencje

Wykład prof. Barbary Krupy-Wojciechowskiej

Magnificencjo,
Wysoki Senacie!

Czuję się zaszczycona nagrodą, jaką otrzymałam od Państwa. To najwyższe wyróżnienie, jakie może spotkać kogoś w macierzystej Uczelni. Przez 67 lat byłam zaangażowana w przemiany, które dokonywały się w kraju i w naszej Uczelni, zaliczając nie tylko stopnie i tytuły naukowe, ale także działając społecznie w organizacjach studenckich, partyjnych i społecznych na różnych szczeblach. Raz mnie wybierano, innym razem usuwano. Przeważnie w czasach przełomów zwracano się do mnie o pomoc. Podobno miałam dobry charakter na trudne czasy.

W naszej Uczelni przeżyłam aktywnie dwie prawdziwe rewolucje. Pierwszą socjalną, dokonującą się wraz z odbudową kraju po strasznej wojnie, która była udziałem mojego i starszych od mojego pokoleń. Druga to rewolucja naukowo-techniczna, która zaczęła się w latach 60. ubiegłego

